

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2013/157

Karar Sayısı : 2014/138

Karar Tarihi : 11.9.2014

R.G Tarih -Sayısı : 10.07.2015-29412

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR :

1- Erzurum 3. Sulh Ceza Mahkemesi (E.2013/157)

2- Demirci Sulh Ceza Mahkemesi (E.2014/37)

3- Derik Sulh Ceza Mahkemesi (E.2014/53)

İTİRAZLARIN KONUSU : 31.3.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18. maddesinin (3), (5), (6), (8) ve (9) numaralı fıkralarının Anayasa'nın 2., 5., 10., 12., 13., 15., 19., 23., 36., 38. ve 59. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptallerine karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Spor müsabakasında Kanun'a aykırı hareket edildiği ileri sürülerek "*seyirden yasaklanma*" tedbiri uygulanan şüphelilerin taraftarı olduğu takımın müsabakasının başlangıç saatinde en yakın kolluk birimine başvurmamaları üzerine açılan kamu davalarında, itiraz konusu kuralların Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptalleri için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralları

Kanun'un itiraz konusu kuralları da içeren 18. maddesi şöyledir:

"Seyirden yasaklanma

MADDE 18- (1) Kişinin, bu Kanunda tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan dolayı mahkemece kurulan hükümde, hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanmasına karar verilir. Seyirden yasaklanma ibaresinden kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması anlaşılır. Hükümün kesinleşmesiyle infazına başlanan seyirden yasaklanma yaptırımının süresi cezanın infazı tamamlandıktan itibaren bir yıl geçmesiyle sona erer. Bu güvenlik tedbirine ceza verilmesine yer olmadığı kararı ile birlikte hükmedilmesi halinde, hükümün kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl geçmesiyle bu güvenlik tedbirinin uygulanmasına son verilir. Güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklama kararı 25/5/2005 tarihli ve 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre kaydedilir.

(2) Bu madde hükümleri, taraftar gruplarınca spor alanlarının dışında işlenen kasten yaralama, hakaret içeren tezahürat ve mala zarar verme suçları bakımından da uygulanır.

(3) Bu madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulur. Soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından bu tedbirin kaldırılmasına karar verilmediği takdirde bu yasağın uygulanmasına koruma tedbiri olarak devam edilir.

(4) Koruma tedbiri olarak uygulanan ve güvenlik tedbiri olarak hükmedilen spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirine ilişkin bilgiler Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesinde tutulan bu amaca özgü elektronik bilgi bankasına derhal kaydedilir. Bu bilgi bankasına spor kulüplerinin ve federasyonların erişimi sağlanır. Yasaklanan kişilere ilişkin bilgiler, ilgili spor kulüplerine ve yurt dışında yapılacak müsabaka öncesinde müsabakanın yapılacağı ülkenin yetkili mercilerine bildirilir.

(5) Koruma tedbiri olarak uygulanan spor müsabakalarını seyirden yasaklanma tedbiri;

a) Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından kaldırılmasına karar verilmesi,

b) Kovuşturmaya yer olmadığı kararı verilmesi,

c) Sanık hakkında beraat veya düşme kararı verilmesi,

halinde derhal kaldırılır.

(6) Kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi halinde, kararın kesinleştiği tarihten itibaren; önödeme halinde ise, önödemede bulunduğu tarihten itibaren, bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına devam edilir.

(7) Alkol ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde etkisinde olduğu açıkça anlaşılan kişi, spor alanına alınmaz. Bu şekilde spor alanlarına giren ve dışarı çıkmamakta ısrar eden kişi zor kullanılarak dışarı çıkarılır ve bu madde hükümlerine göre bir yıl süreyle spor müsabakalarını seyirden yasaklanır.

(8) Bu madde hükümlerine göre spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın taraftı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlüdür.

(9) Sekizinci fıkradaki yükümlülüğe aykırı hareket eden kişi, yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılır.

(10) Bu Kanun hükümlerine göre hakkında güvenlik tedbiri olarak spor müsabakalarını seyirden yasaklanma kararı verilen kişi, yasak süresince spor kulüplerinde ve federasyonlarda

ve taraftar derneklerinde yönetici olamaz; spor müsabakalarında hakem, temsilci veya gözlemci olarak görev yapamaz."

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 5., 10., 12., 13., 15., 19., 23., 36., 38. ve 59. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A- E.2013/157 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 2.1.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Kanun'un 18. maddesinin (3), (5), (6), (8) ve (9) numaralı fıkralarının iptalini talep etmiştir.

Kanun'un 18. maddesinin (5) numaralı fıkrasında, önleyici amaçlı koruma tedbiri olarak uygulanan seyirden yasaklama tedbirinin kaldırılması nedenleri düzenlenmektedir. Buna göre, Kanun kapsamında işlenen bir suç nedeniyle yapılan soruşturma ve kovuşturmada tedbir uygulamasına neden olan eyleme ilişkin olarak değerlendirme yapılarak Cumhuriyet savcısı veya mahkeme tarafından tedbirin kaldırılmasına karar verilmesi durumunda tedbir hemen kaldırılacaktır.

Kanun'un 18. maddenin (6) numaralı fıkrasında ise Kanun kapsamında işlenen suç nedeniyle yapılan soruşturma ya da kovuşturmada bir yıl süre ile seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına hangi hâllerde devam edileceği öngörülmektedir. Buna göre, önödeme hâlinde, önödemede bulunduğu tarihten itibaren; kamu davasının açılmasının ertelenmesine, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına, hapis cezası yerine seçenек yaptırım olarak tedbire veya hapis cezasının ertelenmesine karar verilmesi hâlinde ise kararın kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl süreyle seyirden yasaklama tedbirinin uygulanmasına devam edilecektir.

Kanun'un 18. maddesinin (5) ve (6) numaralı fıkraları, Kanun kapsamına giren suçların soruşturma ve kovuşturmasında uygulanacak kurallardır. İtiraz yoluna başvuran Mahkemede

bakılmakta olan dava ise Kanun'un 18. maddesinin (3) numaralı fıkrasına göre uygulanan seyirden yasaklama tedbirinin anılan maddenin (8) numaralı fıkrasının öngördüğü yükümlülüğe uygun olarak yerine getirilip getirilmediği, getirilmemiş ise bu yükümlülüğe aykırı hareket eden kişinin anılan maddenin (9) numaralı fıkrası uyarınca cezalandırmasına ilişkindir. Kanun'un 18. maddesinin (8) numaralı fıkrasının öngördüğü yükümlülüğe uymamaktan kaynaklanan eylem ile Kanun kapsamına giren ve tedbire neden olan eylem farklı olup ayrı yargılamaya tabidir. Bu durumda, (8) numaralı fıkranın öngördüğü yükümlülüğe uymamaktan kaynaklanan eylem nedeniyle yapılacak yargılama ile ilgisi bulunmayan (5) ve (6) numaralı fıkraların bakılmakta olan davadaki uyuşmazlığın çözümüne bir etkisi yoktur. Dolayısıyla, bu kuralların itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, 31.3.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18. maddesinin;

A- (5) ve (6) numaralı fıkralarının, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu fıkralara ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

B- (3), (8) ve (9) numaralı fıkralarının ESASININ İNCELENMESİNE,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- E.2014/37 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Haşim KILIÇ, Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 18.2.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C- E.2014/53 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Serruh KALELİ, Alparslan ALTAN, Serdar ÖZGÜLDÜR, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Zehra Ayla PERKTAŞ, Recep KÖMÜRCÜ, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Nuri NECİPOĞLU, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN, Muammer TOPAL, Zühtü ARSLAN ve M. Emin KUZ'un katılımlarıyla 13.3.2014 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARLARI

31.3.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanunu'nun 18. maddesinin (3) numaralı fıkrasının "*Bu madde kapsamına giren suçlardan dolayı soruşturma başlatılması halinde şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulur.*" biçimindeki ilk cümlesi ile (8) ve (9) numaralı fıkralarının iptallerine karar verilmesi istemiyle yapılan E.2014/37 sayılı itiraz başvurusunun 18.2.2014 tarihinde, 6222 sayılı Kanun'un 18. maddesinin (8) ve (9) numaralı fıkralarının iptallerine karar verilmesi istemiyle yapılan E.2014/53 sayılı itiraz başvurusunun ise 13.3.2014

tarihinde, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2013/157 sayılı dava ile birleştirilmesine, esaslarının kapatılmasına, esas incelemenin E.2013/157 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Ümit DENİZ tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralları, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararlarında, Cumhuriyet savcısının ya da mahkemenin kararı olmaksızın yasaklama tedbirinin uygulanmasının masumiyet karinesine aykırı olduğu, özgürlük ve güvenlik hakkı ile insan haklarına saygı yükümlülüğü ile bağdaşmadığı ve seyahat hakkının kısıtlandığı, bu tedbire karşı itiraz hakkının tanınmamasının hak arama hürriyetine ters düştüğü, temel hak ve özgürlüklerin ölçsüz olarak sınırlandığı, ayrıca kurallarda yer alan "*taraf*tar" kavramı ile yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin kavramların belirsiz olduğu belirtilerek kuralların, Anayasa'nın 2., 5., 10., 12., 13., 15., 19., 23., 36., 38. ve 59. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 18. maddesinin itiraza konu (3) numaralı fıkrasında, Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan soruşturma başlatılması durumunda şüpheli hakkında spor müsabakalarını seyirden yasaklama tedbirinin derhal uygulamaya konulacağı, soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından bu tedbirin kaldırılmasına karar verilmediği takdirde bu yasağın uygulanmasına koruma tedbiri olarak devam edileceği hüküm altına alınmıştır. Maddenin (8) numaralı fıkrasında 18. madde hükümlerine göre spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişinin, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlü olduğu öngörülmüştür. Maddenin (9) numaralı fıkrasında ise (8) numaralı fıkra da belirtilen yükümlülüğe aykırı hareket eden kişinin yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası ile cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Kanun'un 18. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca uygulanan "*seyirden yasaklama*" tedbiri, Kanun'da tanımlanan veya yollamada bulunulan ilgili kanunlardaki suçlardan birinin işlendiği şüphesinin olması ve bu şüphe nedeniyle hakkında soruşturma başlamış olması durumunda hiçbir karara gerek olmaksızın Kanun gereği derhal uygulamaya konulan "*özgün ve önleyici amaçlı koruma tedbiri*"dir. Genel olarak koruma tedbirlerinin düzenleniş amacı henüz kişi mahkûm olmadan kamu güvenliğini sağlamak üzere önlemler alınmasıdır. Bu önlemlerin ortak özelliklerinden biri de temel bir hakkı sınırlamalarıdır. Ceza yargılamasına konu eylemden ayrı olarak mahkeme kararı olmaksızın Kanun emri ile kendiliğinden uygulanması, ceza muhakemesinin yapılmasını veya yapılan muhakemenin sonunda verilecek kararları etkileme özelliğinin bulunmaması, verilen kararın uygulanmasını sağlama ile delil temini ve muhafazası amaçlarını taşıması, anılan 18. maddenin (3) numaralı fıkrası uyarınca yerine getirilen seyirden yasaklama tedbirini ceza yargılamasında uygulanan diğer koruma tedbirlerinden farklı kılmaktadır. Özellikleri dikkate alındığında seyirden yasaklama koruma tedbirinin, suçun önlenmesi amacını taşıdığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir

hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan, yargı denetimine açık olan devlettir.

Hukuk devletinin önemli unsurlarından biri de hak ve özgürlüklerin tanınıp güvenceye bağlanmasıdır. Hukuk devletinin özünü hak ve özgürlükler oluştursa da bunların sınırsızlığından söz etmek mümkün değildir. Ancak hukuk devletinde hak ve özgürlüklere yönelik sınırlamaların istisnai nitelik taşıması zorunludur.

Anayasa'nın 13. maddesinde, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının ölçütü gösterilmiştir. Buna göre, *"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."*

Anılan madde, hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili temel hak ve özgürlüğe ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sebeplerin bulunmasına bağlı kılmıştır. Bununla birlikte Anayasa Mahkemesi kararlarında, özel sınırlama nedeni öngörülmemiş özgürlüklerin de o özgürlüğün doğasından kaynaklanan bazı sınırlarının bulunduğu, ayrıca Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile Devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir.

Anayasa'nın 5. maddesinde, *"Devletin temel amaç ve görevleri, Türk Milletinin bağımsızlığını ve bütünlüğünü, ülkenin bölünmezliğini, Cumhuriyeti ve demokrasiyi korumak, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak; kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."* denilmektedir. Buna göre, kişilerin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamak Devletin temel amaç ve görevlerindendir.

Kişinin ve toplumun refah, huzur ve mutluluğunu sağlamanın önkoşulu kamu düzeninin tesisidir. Kamu düzeninin sağlanmadığı bir ortamda, hak ve özgürlüklerden gereği gibi yararlanılması, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirmesi mümkün değildir. Devletin hak ve özgürlükleri koruma ödevinin yanında, kamu düzenini sağlama görevi de bulunmaktadır. Şiddetin ve suç işlenmesinin önlenmesi amacıyla çeşitli tedbirler almak, Anayasa'nın 5. maddesiyle Devlete yüklenen kamu düzenini koruma ödevinin bir gereğidir. Bu nedenle, kamu düzeninin sağlanması ve korunması amacıyla özgürlüğün sınırlandırılması mümkündür.

Anayasa'nın 59. maddesinin birinci fıkrasına göre, *"Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder."* Bu maddenin gerekçesinde ise *"Sporun geliştirilmesi sadece fiilen spor yapanları değil, seyircileri için de eğitici ve sağlık kurallarına uygun bir ortamda yaşamaya sevk edici etkileri sebebiyle devletçe ele alınması için başka bir sebeptir."* denilmektedir. Bu düzenlemeye göre vatandaşlarını spora teşvik etmek ve ona uygun olarak vatandaşların ihtiyaçlarını karşılayacak her türlü yatırımı ve alt yapıyı hazırlamak Devletin pozitif yükümlülükleri arasındadır. Dolayısıyla, Devlet, spor faaliyetlerinin gerçekleştirilmesini engelleyenlere karşı hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını da içeren tedbirler alabilir.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz

hâle getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnâî olarak ve özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilir.

Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun, kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardırılmaması gerekir.

Anayasa'nın "*Temel hak ve hürriyetlerin niteliği*" başlıklı 12. maddesinde, "*Herkes, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahiptir. Temel hak ve hürriyetler, kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı ödev ve sorumluluklarını da ihtiva eder.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddenin bu şekilde düzenlenmesinden de açıkça anlaşıldığı gibi anayasa koyucu kişiyi temel hak ve hürriyetlerle donatırken, bu hak ve hürriyetlerin kişinin topluma, ailesine ve diğer kişilere karşı olan ödev ve sorumluluklarından ayrı düşünülemediğini vurgulamıştır.

Temel hak ve hürriyetleri kullanan kişilerin bu hak ve hürriyetlerin kötüye kullanılmaması hususunda ödev ve sorumlulukları olduğu açıktır. Bu ödev ve sorumluluğun, toplumda yoğun olarak gerçekleştirilen sportif faaliyetlerde de geçerli olduğu kuşkusuzdur. Ödev ve sorumluluklarını yerine getirmeyerek haklarını kötüye kullanan kişilerin bu haklarının Anayasa'ya aykırı olmamak koşuluyla sınırlandırılabilir olduğunu da bilmeleri gerekir. Sınırlı sayıdaki şiddet yanlısının diğer taraftarların haklarını ihlal etmelerinin olağan karşılanması beklenemez. Bu hakkı sonuna kadar kullanmak isteyenlerin ödev ve sorumluluklarının da olması, bu ödev ve sorumluluklara uymadıkları takdirde çeşitli yaptırımlarla karşılaşmaları doğaldır.

İtiraz konusu kurallarla Anayasa'nın 59. maddesine uygun olarak öngörülen seyirden yasaklama tedbirinin de sporda şiddet olayları nedeniyle açılan soruşturmalarda suç şüphesi altında bulunan kişilerin suç işleyerek topluma yönelik zarar verme tehlikesini ortadan kaldırma amaçlı olduğu ve soruşturma açılmasının ortaya koyduğu haklı bir gerekçeyle uygulandığı görülmektedir. Dolayısıyla, soruşturma açılması ile suçlulukları konusunda haklarında şüphe oluşan kişilerin, daha önce belirtilen koşullara ve sebeplere uygun olarak spor alanlarına girmesini engellemek şeklindeki tedbir ve bu tedbire uyulmaması hâlinde ceza öngörülmesi kamu düzeni bakımından alınması gerekli tedbirlerdendir. Kaldı ki, bu tedbirin soruşturma evresinde Cumhuriyet savcısı, kovuşturma evresinde mahkeme tarafından kaldırılabilmesi de öngörülmüş olup, soruşturma ve kovuşturma sonuna kadar uygulanması mutlak bir zorunluluk değildir. Tüm bu hususlar dikkate alındığında itiraz konusu kuralların kamu yararı amacına yönelik olduğu açıktır.

Seyirden yasaklanma kararı, kişinin müsabakaları ve antrenmanları izlemek amacıyla spor alanlarına girişinin yasaklanması şeklinde uygulanmaktadır. Ayrıca 18. maddenin itiraz konusu (8) numaralı fıkrası uyarınca kişi yurt içinde olması şartıyla, fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın yer aldığı müsabakanın olduğu gün, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmak zorundadır. Seyirden yasaklama tedbiri ile Kanun'a aykırı eylemde

bulunduğu şüphesi nedeniyle hakkında soruşturma açılan kişi, spordan kaynaklanan eyleminin karşılığı olarak geçici bir süre ile spor alanlarına girememekte ve sadece taraftarı olduğu takımın müsabakası sırasında kolluğa başvurmak zorunda kalmaktadır. Bu şekilde spor alanından ve müsabakadan uzaklaştırılan tedbir muhatabının, olay çıkarma olanağı kalmamaktadır.

Anayasa'nın 23. maddesi uyarınca seyahat hürriyeti, suç işlenmesini önlemek amacıyla ancak kanunla sınırlandırılabilir. Seyirden yasaklama tedbiri ile suç şüphesi altındaki kişi, spor alanlarına girememekte ve müsabaka saati ile bir saat sonrasında genel kolluğa iki defa başvurmak zorunda kalmaktadır. Böylece tedbire muhatap olanların seyahat hürriyetlerinin ve sportif faaliyetlere seyirci olarak katılma haklarının etkilendiği açıktır. Suç şüphesi altındaki kişi sevdiği veya istediği bir faaliyetten geçici olarak mahrum kalmaktadır.

İtiraz konusu kurallarla öngörülen tedbirin uygulanma şekli, kolluğa başvuru süresi ve şartları dikkate alındığında, kişinin hak ve hürriyetlerinin tamamen ortadan kaldırıldığı ya da hakkın özünün zedelendiği söylenemez. Şahıslara ve mallara zarar verme riskini önlemek için gerekli önlemlerin alınması ve özgürlüğün kısmi ve geçici olarak kanunla sınırlandırılması belirtilen hürriyetlerden mahrumiyet olarak değerlendirilemez.

Kanun koyucunun, itiraz konusu (3) ve (8) numaralı fıkralarla sporda şiddeti önlemek amacıyla seyirden yasaklama tedbiri ve müsabaka sırasında kolluğa başvurma zorunluluğu öngörmek suretiyle bazı haklara yönelik sınırlama getirmesinde, belirtilen nedenlerle meşru bir amaca dayandığı hususunda tereddüt bulunmamaktadır. Suçluluğu konusunda ciddi şüpheler bulunan kişilerin geçici ve kısa süreli olan tedbire, maruz kalmaları, gerçekleştirilmek istenilen meşru amaç ile ölçülü ve orantılıdır. Dolayısıyla hakların kullanılmasını ciddi oranda zorlaştırmayan ya da bu hakları kullanılmaz hâle getirmeyen, temel hakların özüne dokunmayan ve kamu yararı amacıyla alınması gerekli tedbirleri içeren kuralların Anayasa'ya aykırılığından da söz edilemez. Ayrıca kanun koyucunun izlediği ceza siyasetine göre sahip olduğu takdir yetkisine dayanarak, (9) numaralı fıkra ile sporda şiddeti önlemek amacıyla seyirden yasaklama tedbiri kapsamında müsabaka sırasında kolluğa başvurma zorunluluğuna uymamayı kamu düzeni açısından sakıncalı görüp suç sayarak kuralda öngörülen şekilde yirmibeş günden az olmamak üzere adli para cezası yaptırımına tabi tutması, ulaşılmak istenilen amaç için elverişli ve gerekli olup, söz konusu suç ve ceza arasında orantısızlık olduğu da söylenemez.

Diğer taraftan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "*belirlilik*"tir. Bu ilkeye göre, yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuyla yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup birey, yasadan, belirli bir kesinlik içinde, hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını bilmelidir. Birey ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlar. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir.*" hükmüne yer verilmiştir. Maddeyle güvence altına alınan hak arama özgürlüğü ve adil yargılanma hakkı, kendisi bir temel hak niteliği taşımasının

yanında, diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir.

Anayasa'nın 38. maddesinin birinci fıkrasında, "*Kimse, ...kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı cezalandırılmaz*" denilerek "*suçun kanuniliği*", üçüncü fıkrasında da "*Ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur*" denilerek, "*cezanın kanuniliği*" ilkesi getirilmiştir. Aynı maddenin dördüncü fıkrası "*Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.*" demektedir. Yine 38. maddenin onbirinci fıkrasında, "*İdare, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulayamaz...*" denilmektedir. Anayasa'da öngörülen suçta ve cezada kanunilik ilkesi, insan hak ve özgürlüklerini esas alan bir anlayışın öne çıktığı günümüzde, ceza hukukunun da temel ilkelerinden birini oluşturmaktadır. Suçta ve cezada kanunilik ilkesi uyarınca, hangi fiillerin yasaklandığının ve bu yasak fiillere verilecek cezaların hiçbir kuşkuyla yer bırakmayacak bir şekilde kanunda gösterilmesi, kuralın açık, anlaşılır ve sınırlarının belli olması gerekmektedir.

Seyirden yasaklama koruma tedbirinin, soruşturma aşamasında Cumhuriyet savcısı, kovuşturma aşamasında ise mahkeme tarafından kaldırılmadığı takdirde devam etmesi söz konusudur. Kanun metninden hem itiraz üzerine, hem de resen tedbirin kaldırmasının mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümleri uyarınca gerçekleştirilecek bir soruşturma söz konusu olduğundan, soruşturma ya da kovuşturmada geçerli itiraz usulü de aynı şekilde kullanılabilecektir. Dolayısıyla, seyirden yasaklama tedbirine muhatap olanların hak arama özgürlükleri ile adil yargılanma haklarının ihlal edildiği söylenemez.

Öte yandan Kanun'un 18. maddesinin bütününe bakıldığında hangi fiiller hakkında soruşturma açılacağı, açılan soruşturmanın sonuçlarının neler olacağı ve hangi yaptırımın uygulanacağı, yaptırımın nasıl gerçekleştirileceği hususlarının ayrıntılı olarak düzenlendiği anlaşılmaktadır. Buna göre, Kanun kapsamında sayılmak ya da atıf yapılmak suretiyle belirlenen eylemlerin gerçekleştirilmesi hâlinde önce ilgili suçlardan soruşturma açılacak, soruşturma açılmasıyla seyirden yasaklama tedbiri derhal uygulamaya konulacak, spor müsabakalarını seyirden yasaklanan kişi, yasaklama kararının sebebini oluşturan fiilin işlendiği müsabakanın tarafı olan ve taraftarı olduğu takımın katıldığı spor müsabakalarının yapılacağı gün, yurt içinde bulunduğu takdirde, müsabakanın başlangıç saatinde ve bundan bir saat sonra bulunduğu yere en yakın genel kolluk birimine başvurmakla yükümlü olacaktır. Bu yükümlülüğe uymaması durumunda (9) numaralı fıkra uyarınca cezalandırılacaktır. Ayrıca tedbir gerek adli gerekse idari herhangi bir mercinin kararı şartına bağlanmadığından, kural ile idarenin, kişi hürriyetinin kısıtlanması sonucunu doğuran bir müeyyide uygulaması söz konusu değildir. Diğer bir ifadeyle itiraza konu (3) numaralı fıkra uyarınca kolluğun tedbir kararı verme yetkisi bulunmamaktadır. Bu nedenle itiraz konusu kurallarla hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığı, uygulanacak yaptırım ve yaptırımın uygulanış biçimi, yaptırıma uyulmaması hâlinde karşılaşılabilecek cezai yaptırım açıkça ortaya konulduğundan kurallarda hukuki belirsizlik söz konusu olmadığı gibi suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine de aykırılık bulunmamaktadır.

Anayasanın 19. maddesinde herkesin kişi hürriyeti ve güvenliğine sahip olduğu ifade edildikten sonra, kişinin hürriyetinden yoksun bırakılabileceği istisnai haller belirtilmiştir. Söz konusu haller, birbirinden farklı amaçlara yönelik olmakla birlikte ortak yönleri, bu amaca ulaşılmasını teminen belirli bir süre zarfında hürriyetlerinin sınırlandırılabilmesinin kabul edilmesidir. Bir başka deyişle, hürriyetten yoksun kalma, kişinin belirli bir süre zarfında iradesi dışında alıkonulması ve bu hürriyetten yoksunluğun bir müddet sürmesi anlamını taşımaktadır.

Anayasa'nın 59. maddesi ile Devlete verilen vatandaşların beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alma ve sporun kitlelere yayılmasını teşvik etme yükümlülüklerinin yerine getirilmesi amacıyla itiraz konusu kuralla öngörülen ve kamu düzeni bakımından gerekli olan önleme amaçlı seyirden yasaklanma tedbiri ise ilgilinin belirli bir süre zarfında alıkonulmasını değil, biri maç saatinde diğeri ise bir saat sonrasında olmak üzere iki kez kolluk birimine anlık başvuru zorunluluğu getirmektedir. Bu nedenle kuralların kişi hürriyeti ve güvenliği hakkını düzenleyen Anayasa'nın 19. maddesi ile ilgili olduğu söylenemez.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kurallar Anayasa'nın 2., 5., 12., 13., 23., 36., 38. ve 59. maddelerine aykırı değildir. İptal istemlerinin reddi gerekir.

Kuralların Anayasa'nın 10., 15. ve 19. maddeleriyle ilgisi görülmemiştir.

VI- SONUÇ

31.3.2011 tarihli ve 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun'un 18. maddesinin (3), (8) ve (9) numaralı fıkralarının Anayasa'ya aykırı olmadıklarına ve itirazın REDDİNE, 11.9.2014 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkanvekili

Başkanvekili

Üye

Serruh KALELİ

Alparslan ALTAN

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Üye

Üye

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Zehra Ayla PERKTAŞ

Recep KÖMÜRCÜ

Üye

Üye

Üye

Burhan ÜSTÜN

Engin YILDIRIM

Nuri NECİPOĞLU

Üye

Üye

Üye

Hicabi DURSUN

Erdal TERCAN

Muammer TOPAL

Esas Sayısı : 2013/157
Karar Sayısı : 2014/138

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

Üye

Hasan Tahsin GÖKCAN